

Голові разової спеціалізованої вченої ради  
Національного технічного університету  
«Дніпровська політехніка»  
доктору економічних наук, професору  
МАКУРІНУ А.А.

## ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора Мороз Світлани Анатоліївни на дисертацію Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні», подану до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

### **1. Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами**

Дисертація Майденка І.Є. присвячена одній з найбільш гострих і водночас методологічно складних проблем сучасного державотворення – формуванню системи публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності в Україні в умовах повномасштабної збройної агресії РФ, тимчасової окупації частини територій та тривалих гібридних загроз.

Колабораціонізм у сучасних умовах постає не лише як кримінально-правове явище, а як багатовимірний публічноуправлінський феномен, що безпосередньо зачіпає: спроможність держави реалізовувати свої базові функції в умовах війни; стійкість інститутів публічної влади до внутрішнього підриву й «розмивання» лояльності; довіру громадян до держави, готовність громад до спротиву та участі в публічній політиці; перспективи реінтеграції деокупованих територій і післявоєнного відновлення.

Дисертаційне дослідження І.Майденка спрямоване на розроблення теоретико-методологічних засад і практичних механізмів публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності, є вкрай своєчасним та суспільно значущим. Автор правомірно виходить за межі вузького правозастосовного підходу, розглядаючи колаборацію як результат взаємодії безпекових, інституційних, соціально-економічних та інформаційно-комунікаційних чинників, на які має реагувати цілісна система управління.

Дисертаційна робота виконана в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» в руслі науково-дослідної теми «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР 0122U002375). Внесок здобувача полягає в науковому обґрунтуванні функціональних трансформацій системи публічного управління в умовах війни, окупації, комплексної кризи та потреби

реінтеграції деокупованих територій, що органічно вписується в проблемне поле зазначеної НДР.

Таким чином, обрана тема відповідає стратегічним завданням держави, пріоритетам галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та потребам практики формування сучасної безпекової політики.

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій**

Дисертаційна робота відзначається продуманою логікою побудови та належним рівнем теоретичного й методологічного обґрунтування.

Автор послідовно: аналізує еволюцію наукових підходів до розуміння колабораціонізму, виокремлює його публічноуправлінський вимір; структурує чинну нормативно-правову базу протидії колабораційній діяльності, вказує на її фрагментарність і внутрішні суперечності; здійснює міждисциплінарний аналіз (державне управління, право, соціологія, політична наука, цифрові технології) для обґрунтування комплексного підходу до протидії колаборації; пропонує власну адаптивну концепцію та аналітичну модель публічного управління в цій сфері, доповнюючи їх алгоритмами функціонування й типологією інструментів.

Методологічна база дослідження є адекватною меті й завданням: використано системний, інституціональний, структурно-функціональний, ризик-орієнтований, мережевий, ситуаційний та порівняльно-правовий підходи. Це дозволяє автору не лише описати існуючий стан, а й змодельовати можливі траєкторії еволюції інституту протидії колабораціонізму.

Джерельна база (понад 200 найменувань) є широкою й репрезентативною: сучасні українські й зарубіжні дослідження, національне законодавство, підзаконні акти, міжнародні документи, аналітика міжнародних організацій, практичні матеріали правозастосування.

Практична значущість висновків підтверджена довідками про впровадження результатів у діяльність АО «Пантеон» та ГО ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив», що засвідчує затребуваність напрацювань дисертанта.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є належно обґрунтованими, внутрішньо узгодженими й відповідають сучасному рівню науки публічного управління.

## **3. Наукова новизна одержаних результатів**

Дисертація Майденка І.Є. демонструє цілісний підхід до вирішення важливого наукового завдання – теоретико-методологічного обґрунтування та концептуального проєктування системи публічного управління у сфері протидії колабораційній діяльності в Україні.

Наукова новизна проявляється в такому.

*Уперше:*

теоретично обґрунтовано адаптивну концепцію публічного управління в системі протидії колабораційній діяльності, яка враховує варіативність

сценаріїв публічноуправлінської відповіді на виклики колабораціонізму в умовах децентралізації, воєнного стану та трансформації територіальної організації влади. Концепція інтегрує поліцентризм врядування, принципи респонсивності та ризик-орієнтований підхід, орієнтуючи інститут держави на гнучке переналаштування функцій під впливом зовнішніх загроз і внутрішніх дисфункцій;

розроблено аналітичну модель функціонування інституту держави у сфері протидії колабораціонізму, що поєднує правоохоронний, адміністративний, сервісний, інформаційно-комунікаційний і цифровий компоненти в єдину рамку «виявлення – попередження – реагування – реінтеграція».

*Удосконалено:*

алгоритм адаптивного функціонування системи публічного управління в умовах загроз колаборації, зорієнтований на проактивність, адресність і прозорість безпекових сервісів, застосування інструментарію ризик-менеджменту, використання інтелектуальних аналітичних платформ для моніторингу політичної лояльності (з урахуванням вимог захисту прав людини та даних), подолання територіальної та цифрової фрагментації;

наукові підходи до формування механізму державного управління протидією колабораціонізму через міждисциплінарну інтеграцію державного управління, права, соціології та цифрових технологій, з урахуванням багаторівневої системи врядування, делегування повноважень на місця й ризиків для територіальної цілісності та соціальної згуртованості.

*Набули подальшого розвитку:*

понятійно-категоріальний апарат науки державного управління у сфері протидії колабораціонізму: уточнено зміст понять «інститут держави у протидії колаборації», «респонсивність безпекових сервісів», «територіальна інклюзія у сферах ризику», «інституційна доброчесність у кризу», «цифрова доступність антикризових сервісів»; введено авторські категорії – «адаптивна сервісна інфраструктура для протидії колабораційній діяльності», «екосистема державної безпеки», «цифровий суспільний моніторинг політичної лояльності»;

структурно-функціональні моделі державного управління у сфері протидії колаборації, з деталізацією інституційних форм на різних фазах – реформування, модернізації, реагування на гібридні загрози та реінтеграції деокупованих територій;

підходи до формування спеціальних адміністративних режимів протидії колабораціонізму в умовах воєнного стану, у т.ч. з урахуванням територіальної специфіки та участі громадянського суспільства.

Отримані результати є новими для української науки публічного управління та поглиблюють теоретичну базу безпекового напрямку спеціальності 281.

#### **4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях**

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 8 наукових праць, серед них:

4 статті у фахових виданнях України (категорія «Б»);

4 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій (у т.ч. з міжнародною участю).

Найбільш показовими щодо змісту дисертації є статті, присвячені: публічному управлінню в системі протидії колабораційній діяльності; аналітичному інструментарію протидії колабораціонізму на основі концепції адаптивності; загрозі колабораціонізму для системи державного суверенітету та національних інтересів України; інноваціям у публічному управлінні для захисту держави й протидії загрозам національній безпеці.

Основні положення дисертації, що становлять її наукову новизну й винесені на захист, адекватно відображені в опублікованих працях. Кількість, якість і рівень апробації результатів відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

## **5. Практичне значення і впровадження результатів дисертаційного дослідження**

Практичне значення роботи полягає в тому, що дисертантом:

- запропоновано концептуальні підходи до побудови системи публічного управління протидією колабораційній діяльності, які можуть бути використані при оновленні стратегічних документів у сфері національної безпеки, політики реінтеграції деокупованих територій, удосконаленні законодавства;

- розроблено алгоритми адаптивного функціонування безпекових сервісів і пропозиції щодо впровадження ризик-орієнтованих інструментів раннього виявлення колабораційних ризиків, що можуть бути застосовані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;

- сформульовано рекомендації щодо залучення громадянського суспільства та професійних спільнот до документування колабораційних практик, громадського контролю, інформаційно-просвітницької діяльності.

Впровадження результатів підтверджено:

довідкою Адвокатського об'єднання «Пантеон» щодо використання напрацювань дисертації при кваліфікації мотивів, результатів та наслідків колабораційної діяльності й оцінці правомірності дій правоохоронних органів;

довідкою ГО ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» про використання рекомендацій з оптимізації взаємодії органів влади та громадськості у сфері протидії колабораціонізму.

Це засвідчує, що результати дослідження не залишаються в межах теоретичних конструкцій, а вже знаходять застосування в реальній практиці публічного управління та правозастосування.

## **6. Дискусійні положення та зауваження до змісту й оформлення дисертації**

Поряд із загальною позитивною оцінкою роботи, доцільно висловити низку зауважень, які мають рекомендаційний характер і можуть слугувати напрямами подальшого розвитку досліджень автора.

1. Варто наголосити щодо розмежування у роботі форм колабораційної діяльності. Автор переконливо наголошує на необхідності диференціації добровільної, ідеологічно вмотивованої, корисливої та примусової колаборації. Водночас у правовому та організаційно-управлінському блоках (особливо при аналізі КК України й спеціальних законів) таке розмежування подекуди залишається радше аналітичним, ніж операційним. Було б корисно ще чіткіше сформулювати критерії віднесення конкретних дій до тієї чи іншої групи, а також відобразити потенційний вплив цих критеріїв на практику притягнення до відповідальності, амністії й реінтеграції.

2. Доцільно вказати на увагу автора до цифрового суспільного моніторингу політичної лояльності. Запропонований автором підхід до «цифрового суспільного моніторингу політичної лояльності» є інноваційним і перспективним, однак одночасно – чутливим з погляду прав людини, захисту персональних даних та запобігання політичним зловживанням. У дисертації доречно окреслено загальні принципи захисту прав, проте для практики важливо було б глибше пропрацювати процедурні запобіжники: незалежний нагляд, обмеження цілей обробки даних, механізми оскарження, запобігання використанню зібраної інформації поза контекстом протидії колабораціонізму.

3. Щодо емпіричного виміру регіональних відмінностей. Автор обґрунтовано акцентує на специфіці прифронтових і деокупованих територій, однак емпірична база цих тверджень подається переважно у формі аналітичних узагальнень, прикладів і посилань на окремі дослідження. Наведений у роботі аналіз проблеми колабораційного впливу виграв би від додаткової кількісної та просторової (геоаналітичної) верифікації висновків – зокрема, через панельні опитування, картографування «гарячих точок» колабораційних ризиків, просторово-статистичні моделі.

4. Слід вказати на специфіку у роботі порівняльного аналізу міжнародного досвіду. У дисертації зроблено важливі посилання про післявоєнні підходи до колабораціонізму в Європі, практики перехідного правосуддя, люстраційні механізми. Було б корисно структурувати цей матеріал в окремий підрозділ з чітким виділенням типології моделей (репресивна, примирлива, змішана), їхніх переваг і ризиків, а також з формулюванням «червоних ліній» щодо можливості/неможливості запозичення окремих елементів в українських умовах.

5. Окремі підрозділи дисертації дещо перевантажені термінологічними новаціями й складними конструкціями, що може ускладнювати сприйняття для ширшого кола читачів (зокрема практиків). Доцільно було б автору у майбутніх публікаціях частіше використовувати узагальнювальні схеми, таблиці, графічні моделі, які автор уміє вибудовувати (що видно за окремими фрагментами тексту), а також уникати поодиноких стилістичних повторів.

Зазначені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності дисертації, а радше окреслюють перспективні напрями подальшої наукової роботи здобувача.

7. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам  
Дисертаційна робота Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»; містить нові науково обґрунтовані результати у вигляді адаптивної концепції, аналітичної моделі та комплексу інституційних, нормативно-правових, організаційних і цифрових рішень у сфері протидії колаборації; відзначається належним рівнем теоретико-методологічної опрацьованості, аргументованості висновків, практичної значущості;

Дисертація І.Майденка за змістом, структурою, оформленням, кількістю та рівнем публікацій відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. та Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. (із змінами).

Враховуючи зазначене, вважаю, що дисертація Майденка Ігоря Євгеновича «Публічне управління в системі протидії колабораційній діяльності в Україні» відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а її автор заслуговує на присудження цього ступеня.

#### **Офіційний опонент**

провідний науковий співробітник  
науково-методичного відділу забезпечення  
якості освітньої діяльності та вищої освіти,  
Військовий інститут танкових військ  
НТУ «Харківський політехнічний інститут»  
доктор наук з державного управління,  
старший дослідник

С.А. Мороз